

Jus Canonicum Practice Explicatum, Seu Decisiones Casuum

Ad Singulos Decretalium Gregorii Papæ IX. Titulos, & ad consuetum
Referendi modum accommodatæ. Opus Novum

Complectens alteram Decretalium medietatem, videlicet nonaginta duos
Titulos, à Titulo XX. libri III. de Feudis usque ad finem

Pichler, Vitus

Ingolstadii, 1734

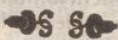
Decisio CXLIV. De Vidua ad secunda vota aspirante cum Viro, cujus uxor
an adhuc vivat vel mortua sit, dubitabatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62204)

rum, de casu, quo uxor non amplius est in statu viduitatis, sed ad secundas nuptias conuolavit; pro quo casu admittimus & nos, non amitti feudum, si vasallus cum ea concumbat; tunc enim non amplius censetur vel fingitur perdurare Ma-

rimonium cum domino directo, & sic ei non infertur iniuria.

TITULUS XXI.

De Secundis Nuptijs.

DECISIO CXLIV.

De Vidua ad secunda vota aspirante cum viro, cuius uxor an adhuc vivat, vel mortua sit, dubitabitur.

SPECIES FACTI.

PAUCIS admodum abhinc annis venit ad me egregia, pia, & nobilis vidua, mihi exponens desiderium cuiusdam Colonelli militaris, Mauri nomine, quo cupiebat se ducere in conjugem, addens tamen, suis votis (nam & ipsa illi auebat nubere) obstare incertitudinem, an Mauri uxor adhuc vivat, nec ne; nam ante sexennium discedebat a Mauro, marito suo, & quantum resciri potuit, in Hungariam, ab illo autem tempore nihil de ipsa innotuisse dicebat, nisi quod fama sit, eam in reditu in loco, quem mihi nominabat, mortuam & sepultam fuisse. Scripsi ad Parochum loci, successorum eius, sub quo dicebatur fuisse sepulta, & informationem peti, an non circa hoc & hoc tempus aliqua matrona sublimioris nobilitatis (addidi nomen gentilitium familiae cum nomine Baptifimali) ibidem mortua ac sepulta sit; sed mihi re-

sponsum est, nihil de hoc ibi constare, neque in libro mortuorum & sepulcorum quidquam reperiri. His intellectis, cum vidua rursus ad me accessisset, exposui ipsi, non adesse meo quidem Iudicio sufficientem probationem solui Matrimonij ex parte Mauri, atque ideo nullum facile parochorum ausurum esse novum assistere, nec ab Episcopo concedendum. Abiit subtristis, & intra anni curriculum copulatam fuisse comperi, an autem nova mortis prioris conjugis argumenta supervenerint, ignoro. An vero suffecerint Parocho vel Ordinario ea, quae mihi innotuerant, vel suffe-

ceret potuerint,

est

QUAESTIO.

An sexennis absentia conjugis, & simul fama de morte & sepultura illius sufficiant ad secundas Nuptias, vel ad Novum Matrimonium permittendum?

Beza

Sexennem absentiam uxoris sufficere, probatur 1. ex l. 6. ff. de divorijs. l. 7. c. de repucijs. ubi uxori datur potestas alteri nubendi, si maritus fuit absens per quatuor vel quinque annos, & nullum fospitatis ejus indicium haberi potest: ergo, cum vir & uxor non judicentur ad imparia, & æqualis sit ratio utriusque. *can. 4. caus. 32. q. 1. & can. 4. q. 1. can. 2. caus. 33. q. 2.* etiam marito licebit transire ad vota secunda propter absentiam quadriennem, à fortiori sexennem uxoris, si nullum fospitatis & vitæ ejus indicium haberi potest. 2. Tam diuturna absentia sine omni, quòd adhuc vivat uxor, indicio fundat præsumptionem verisimilem mortis: sed conjugii, si de alterius obitu verisimiliter præsumatur, licet contrahere aliud Matrimonium. *c. fin. §. parro. ut lite non contest.* ergo. Confirmatur: prudenter & licite operatur, qui sequitur opinionem probabilem, imò & minùs probabilem: sed præsumptio mortis ex tam diuturna absentia fundat opinionem probabilem: ergo. 3. Sola fama de morte alicujus gignit certitudinem sufficientem ad id, ut saltem Ordinarius permittat novum Matrimonium. Anchoran. Jul. Clarus, Gomez, & Perez Jure-Consultus apud Sanchez l. 2. d. 46. n. 15. de Matrim. contra Abb. Gutierrez, & Rodriquez. Et utique 4. sufficet, si sexennium absentia concurrat cum fama; nam fama aliis adminiculis

vel indiciis munita, v. g. uno teste, præsumptione gravi, indicio valde probabili, v. g. si absens jam sit fenex, prælium ingressus cruentum &c. Gloss. Navar. Menoch. Masc. S. Antonin. Dominic. Sotus &c. & alii apud & cum Sanch. lo. cit. & n. 12. itè Bonac. Laym. Tanner. d. 8. q. 4. dub. 6. n. 108. Palao. d. 4. de Sponsal. pa. 13. §. 1. n. 8. facit moralem adeoque sufficientem certitudinem obitùs. 5. In c. 19. de Sponsal. plus non requiritur, quàm ut ad secunda vota transire volentes certum nuntium recipiant de morte virorum: ergo sufficit unus testis saltem de visu, seu nuntius: ergo à fortiori fama cum diuturna absentia. 6. Si Matrimonium secundum jam fortè fuit contractum ob indicia valde probabilia, ad opinionem de morte conjugis gignendam pro sufficientibus habitata, nequit Judex Ecclesiasticus separare tales conjuges. per *can. per bellicam. caus. 34. q. 1.* ubi Papa Leo ait: *Nec tamen culpabilis judicetur, & tanquam alieni juris perversor, qui personam ejus mariti, qui jam non esse NB. existimabatur, assumpsit.* Layman. l. 5. tit. 10. p. 3. c. 3. n. 2. quem sequitur Gobat. 17. 9. Theol. Exper. n. 305. ergo etiam contrahi secundum Matrimonium potest cum indiciis, ad opinionem de morte conjugis gignendam sufficientibus; quia in utroque casu æquale est periculum adulterii, & præjudicii conjugis fortè adhuc viventis. 7. Esto, quòd

NAD

pa-

Parochus non requisitò priùs Ordinariò, cujus est in dubio dignoscere, an probatio mortis conjugis sit sufficiens ad novum Matrimonium permittendum, neque at assistere. Abbas in *o. in presentia de Sponsal. n. 6. ibi: in summa, hanc materiam relinquerem arbitrio judicantis.* Bonac. de Matrim. q. 3. p. 10. n. 16. posset tamen permittere Ordinarius causam cognitam; nam Constitutiones Synodales Constant. p. 1. Tit. 26. sic decernunt: *volumus, & Curatis omnibus seriò injungimus, ne deinceps hujusmodi personas (quæ intra septennium de morte vel vita prioris conjugis nihil audierint; idem videtur esse de sexennio) ad alias nuptias sic transeuntes Matrimonialiter conjungant, NB. nisi priùs causa coram Officiali nostro cognita, & licentia contrahendi in scriptis impetrata fuerit: ergo potest Officialis vel Ordinarius dare licentiam conjungendi; saltem id procedit in casu, quo verisimilis probatio, quam affert transire volens (in nostro casu Maurus) de morte conjugis suppletur per juramentum, quo is juret, se credere conjugem non amplius vivere. Reiffenstuel h. t. n. 21. nam tale juramentum suppletorium semiplenæ probationi adjectum facit plenam fidem & integram. per l. 5. §. 2. l. 9. §. 1. ff. de Jurejur. l. 11. §. fin. C. de reb. cred.*

Hæc vero tanti non sunt ponderis, ut à priùs concepta opinione, & dato desuper responso meo dimovere me valeant vel debeant.

Nec propterea damno Maurum cum nova thori consortio, sed mihi persuadeo, nova interea documenta de morte prioris conjugis vel supervenisse vel detecta esse, iisque ritè ab Ordinario examinatis licentiam contrahendi datam. Proin suppositò, quòd ultra sexennij absentiam, & de qua mihi dictum est, nihil verò probatum, famam de morte prioris uxoris, alia probatio afferri non potuisset, illicite ab his personis, & casu quo prior uxor adhuc vixisset, invalide contractum fuisset novum Matrimonium. Fundamentalis mea, solida, ac in Jure fundata ratio fuit, & est. Ut vir vel mulier licite transeat ad novum Matrimonium, requiritur tales adesse conjecturas & probationes, quæ efficiant mortem prioris conjugis moraliter, & humano modo certam (per hoc non intelligo certitudinem moralem strictè talem, quæ nempe excludat omnem formidinem de opposito etiam re-nuem, ita ut vir prudens reddatur omnino certus, & contrarium nullo modo sit probabile, sed intelligo certitudinem moralem latius sumptam, vel opinionem probabilissimam, seu talia indicia mortis, quæ possint fundare præsumptionem valde vehementem, ita ut prudenter dubitari nequeat, vel talem certitudinem, quæ in foro externo aliàs parit plenam probationem; nam in moralibus plerumque haberi nequit omnimoda & indubitata certitudo)

titudo) sed sexennis absentia, & fama in hoc casu allegata, etiam simul sumptæ, non sufficiunt ad probabilissimè credendum, ita ut prudenter dubitari nequeat, uxorem Mauriatis concessisse: ergo.

Ma. sumitur ex c. 2. *hœtis*. ubi requiritur certitudo, & ut priùs constat, quòd ab hac vita migraverit conjunx. Item ex c. 19. de *Sponsal.* ubi Clemens III. rescripsit, quòd *quantocunque annorum numero* (consequenter etiam 20. & amplius annis) *viri vel mulieris absente sint, horum conjuges non possit ad aliorum consortium Canonice convolare &c.* donec NB. certum nuntium recipiant de morte absentium, h. e. certam relationem, ut Judici possit fieri fides, & ejus sententia non exponatur periculo nullitatis aut rescissionis. Deïn ex communi DD. sensu cum S. Antonino, Sylv. Navarro, Sanch. n. 2. cit. Tannero. d. *dub.* 6. n. 106. Palao de *sponsal.* d. 4. n. 13. §. 1. Tambur. de *Matrim.* n. 1. c. 10. n. 10. Quamquam in hoc non convenient, quòd aliqui pro morali certitudine latius sumptæ habeant quasdam conjecturas & indicia, alii verò non, sed vehementiora indicia requirant. Juxta plerosque sufficiunt ad dictam certitudinem faciendam 1. duo testes de visu, etsi sint consanguinei: excluditur tamen uxor vel maritus illius, de cujus morte controversatur. 2. testimonium Parochi, uxorem vel maritum à se sepultum esse attestantis. 3. attestatio Magistratus, etiam

Civilis, ac Militaris. 4. Notarij publici. 5. testis unus de visu cum alijs conjecturis & adminiculis gravibus, vel cum fama constanti de morte. 6. fama legitima (seu testes de auditu) suffulta conjecturis non levis momenti &c. ac insuper plerique notant, totam rem denique permitti arbitrio Judicis, cujus est pensatis omnibus circumstantijs & indicijs determinare ac decidere, an adit sufficiens certitudo de morte conjugis, nec ne. Eadem *Ma.* fundatur etiam in Jure & ratione Naturali, quæ prohibet probabili exponere periculo Matrimonij valorem, consequenter periculo committendi adulteria, atque gravis præjudicij conjugii fortè adhuc viventi ex novo Matrimonio immimentis.

Miv. autem ostenditur: quòd sexennis absentia non sufficiat ad licitè contrahendum novum Matrimonium, apertè decisum est in c. *in presentia* 19. de *Sponsal.* ubi, *quantocunque sit numerus annorum absentia,* negatur facultas contrahendi, sed requiritur certitudo de morte, scilicet saltem moralis, minùs strictè dicta, seu probabilissima conjectura excludens rationabile dubium, qualem faciunt duo testes de visu, testimonium Magistratus, Parochi &c. Quòd autem nec fama absentia sexenni conjuncta in hoc casu potuerit efficere dictam certitudinem, liquet inde, quòd non habuerit conditiones ad famam, quæ aliquid probet, requisitas; adeòque potius

Non 2. 14.

rumor incertus, quàm fama fuerit. Condiciones autem ad famam legitimam cum Menoch. *de adipise. possess. remed.* 3. n. 665. *seqq.* & Mascardo *de Probat. concl.* 1074. exigit solertissimus & expertissimus P. Sanch. d. 46. *cit.* n. 16. sequentes. 1. ut probetur saltem per duos testes omni exceptione majores, qui deponant, se audivisse à fide dignis. 2. ut concurrat causa rationabilis, ex qua ortum habet fama, v. g. si is, de cujus morte agitur, prælium ingressus, nec post diligentem inquisitionem inventus est. 3. ut testes deponant, se audivisse publicè, atque à majore vel digniore parte populi illius loci, in quo mortuus esse perhibetur, nominando illos, à quibus audierunt, & à quibus fama ortum habuerit; quod tamen necessarium non est, si de fama testantur 7. vel 8. testes, aut ea confirmetur probabilibus conjecturis. 4. ut testes de fama asserant, se credere eam esse veram. Addit tamen Sanchez, testes de fama deponentes non esse cogendos jurare; item examinari posse Parte non citata. Sed fama, ac si in certo loco Mauri uxor sepulta fuisset, his omnibus conditionibus fuit destituta, imò specialiter enervata per testimonium Parochi, ubi sepultam fuisse spargebatur, & rumor erat, litteris fidem facientis, nec in libro sepulcorum inveniri notatam, nec ulli ex Parochianis de hac sepultura quid-

quam cognitum esse: quod utrumque, vel saltem alterutrum, non defuisset, siquid veritatis subesset.

In contrarium allata sicut tunc, quando consultus fui, me nullo modo morabantur, ita nunc levi brachio amolior, & dico ad r. Leges Civiles, circa Matrimonii contractum disponentes, utpote quod apud Christianos Sacramentum & causa Spiritualis est, non esse attendendas, præsertim cum à Jure Canonico c. 19. *cit.* expresse sint correctæ. Ad 2. *N. Maj.* vel *dist. fundat* præsumptionem verisimilem mortis, h. e. aliqualem & valde tenuem probabilitatem. *C. Maj.* præsumptionem vehementem, quæ attingat gradum certitudinis moralis latius sumptæ, atque sufficiat ad novum Matrimonium contrahendum. *N. Maj.* In allegato c. *fin.* per tō, si verisimiliter præsumatur, debet intelligi præsumptio valde gravis & vehementis, quæ attingat gradum dictæ certitudinis, tum ut *textus hujus cap.* concordet cum *textibus c. 2. & c. 19. cit.* cum Jura debeant conciliari Juribus, ut evitetur contradictio, tum quia sic interpretantur DD. communiter. Adde, quod *cit. c. fin.* loquatur de casu, quo primum Matrimonium ob litem ratione impedimenti motum fuit dubium, non certò validum, imò per sententiam jam fuit declaratum nullum; quo casu utique minoris gradus probatio sufficit, nec requiritur.

tur certitudo de morte conjugis probabilius putatitii tantum. Ad Confirmationem; usus opinionis probabilis, à fortiori minus probabilis, non est licitus, ubi Jus requirit certitudinem, uti pro presenti casu requirit *cit. cc. 2. & 19.* & quando cederet usus in præjudicium Matrimonii jam aliquando valide contracti (uti hic fieret) nam contra hoc non admittuntur nisi probationes plenæ, & certitudo moraliter obtinibilis. *per c. fin. de sent. & re jud.*

Ad 3. non malè cum melioris forsitan notæ, majorisque numeri DD. negatur, quòd sola fama unquam sufficiat sine alijs adminiculis, conjecturis, præsumptionibus. Unde conformiter traditæ supra doctrinæ aio, solam famam requisitis supra conditionibus affectâ (quas inter tamen jam est aliud adminiculum, scilicet causa rationabilis, ex qua ortam habet fama, & hinc strictè loquendo non fama sola) posse gignere certitudinem sufficientem, non verò si nullo alio suffulta sit indicio vel adminiculo. Ad 4. postet totum concedi, si in nostro casu fama fuisset legitima, debitis qualitatibus affecta, sufficienter probata, & per testimonium parochi, ubi uxoris sepulturam contigisse rumor erat, non enervata: nullatenus verò in his circumstantijs, ubi fama non tantum non debite probata, sed etiam reprobata est. Ad 5. ibi per certum nuntium non intelligitur

nuntius seu testis unus, & nuntium non denotat personam vel tabellarium, seu non sumitur in Masculino, sed in Neutro genere, sive denotat certam relationem; id quod ex ipso contextu clarè eruitur, cum difertè prohibeat novum Matrimonium non habita certitudine de morte conjugum. Neque Jura, & SS. Canones uni testi vim probandi tribuunt, quando agitur de præjudicio tertij, uti hic, nempe prioris conjugis probabiliter adhuc viventis, item ipsius Matrimonij jam semel validè contracti, contra quod non admittitur nisi probatio plena, quam unus testis non facit, nisi alijs adminiculis adiutus.

Ad 6. C. Antec. N. Conf. & parit. Suppositò enim, quòd alterum Matrimonium bona fide fuerit contractum, h. e. cum sincera opinione sufficientem certitudinem de morte conjugis adfuisse, quamvis postea deprehendatur, eam non adfuisse, sed solum probabilitatem (si enim mala fide fuisset contractum, negaretur Antec.) suppositâ, inquam, bonâ fide, facti novi conjuges bonæ fidei possessores, & sic eorum, tanquam possessorum conditio facta est melior, ita ut possit dubium practicum deponi à novis conjugibus initio in bona fide constitutis, quamvis supervenerit dubium speculativum, & adhuc duret: nec usu Matrimonij debent privari, donec satis probetur, conjugem priorem adhuc vivere. Imò Jura

Non 3 Ca-

Canonica & DD. ad eò favent, & stant pro valore Matrimonij bona fidejam contracti, ut unius Doctoris opinio valorem asserentis præferenda sit opinioni decem aliorum valorem negantium. Gobat in *Clypeo Clement. Judic. n. 195. edit. 2. & 3.* Aliud est, quando agitur de Matrimonio contrahendo, & dubium est, an prior conjunctura excesserit vel non; tunc enim non contrahere volentes, sed prius Matrimonium est in possessione, & sic stante dubio licet contrahi nequit novum. Ad 7. Quamvis super controversia de morte conjugis cognoscere & judicare pertineat ad Episcopum, ac declarare, an probatio mortis sit sufficiens, nec ne; tamen nec Episcopus, vel ejus Officialis, licentiam ad secundas convolvendi nuptias dare potest in casu præsumptionis verisimilistantum & opinionis probabilis, sed solum in casu certitudinis supra descriptæ, ut docet Laym. *lo. cit. n. 2, ac eo teste com.*

munissima penè omnium DD. quorum plurimos adducit Sanch. *d. 46. cit. ac aperte probatur ex sæpius allegato c. 19. ubi requiritur certitudo, & certum nuntium, seu certa relatio, cum sicurer Bericht.* Si Episcopus, vel Officialis, diligenter pensatis omnibus circumstantijs adhuc aequaliter dubitet, an adsit sufficiens certitudo, cum P. Reiffenituel aliqui putant, ab illo deferri posse juramentum aspiranti ad novas nuptias, quo asserat, se nec scire nec credere, conjugem adhuc vivere, eoque præstatio nuptias concedi; quod proin juramentum, quia non tam veritatis quam credulitatis est, proprie suppletorium non est. Et hinc nec in casu, quò certè datur solum probabilitas vel etiam semiplena probatio mortis, locum habet juramentum hoc: minimè autem habere potuit in præsentis hypothesi, ubi nec vera probabilitas mortis vel semiplena

probatio reperiebatur.

cur.